

jejich kvalitě: porozumění ztěžuje takové členění, kde části věty, které k sobě těsně patří, jsou rozděleny do úseků od sebe vzdálených, takže první úsek zůstává významově neúplný („Král poslední byl vyzván na soubor“).

Srozumitelnosti jevištní řeči byla zatím věnována pozornost po stránce akustické: zkoumala se akustika divadelních sálů, výraznost jednotlivých hlásek apod. Metodami moderní psycholingvistiky⁴⁸ je však možno měřit i významovou srozumitelnost a obtížnost souvislého textu. Zjišťuje se totiž, že na první pohled, nebo poslech, jsou snadno srozumitelná ta spojení, která mají velkou „pravděpodobnost přechodu“, tj. která se právě v tomto spojení a pořadí často vyskytují. Méně rychle již divák sousloví pochopí, příp. méně snadno si při přeslechnutí doplní druhý člen, vyskytují-li se výrazy v tomto spojení obsažené vedle sebe řidčeji. K objektivnímu určení obtížnosti textů vypracovali psycholingvisté zatím dosti mechanickou metodu: předkládají skupinám čtenářů, příp. posluchačů, texty, v nichž je vynecháno každé páté nebo desáté slovo. Podle toho, do jaké míry to poruší pochopení smyslu, je možno určovat poměrnou obtížnost dvou textů (s občasným přeslechnutím je třeba počítat, zvláště ve větších divadelních sálech a při neklidném publiku). Také pro odhad možností subjektivního výkladu, které dává text, byla vypracována zkusmá metoda, zatím mechanická a aplikovaná jen na jednotlivé významy: skupinám vnímatelů byla překládána jednotlivá slova s tím, aby rozhodli, ke kterému pólu z celé řady významových protikladů (dobrý — špatný, subjektivní — objektivní, přítomný — minulý atd.) mají blíže. Podle procenta shody mezi údaji bylo pak možno statisticky vyčíslit, do jaké míry je oblast druhotných významů slova jednoznačná. Těmito metodami samozřejmě nebude